

"EDINOST"
 izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob torkih, četrtek in sobotah. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večer pa ob 7. uri zvečer. — Obično izdanje stane: za en mesec . f. — 90, izven Avstrije f. 1.40 za tri mesece . f. 2.60 4.— za pol leta 5.— 8.— za vse leto 10.— 16.— Na naročbe brez priložne naročnine se ne jemlje ozir.
 Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 2 nč., v Gorici po 3 nč. Sobotno večerno izdanje v Trstu 2 nč., v Gorici 4 nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglasi se račune po tarifu v petiti; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega razpisnih vrstic. Poslana osmrtnica in javna zahvala, domači oglasi itd. se računjo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu: ulica Caserma št. 18. Vsako pismo mora biti frankovano, kor nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema upravitelstvo ulica Caserma 18. Odprte reklamacije so prosto politine.

"V edinosti je moč!"

Poslanec Spinčić o iredenti.

Govoril v seji poslanske zbornice dne 15. decembra 1893.

(Po stenografskem zapisniku.)

V.

Izgredi proti državi z veleizdajskim namenom.

(Dalje.)

Začetkom meseca februarja 1893 je društvo „Dante Alighieri“ priredilo v nekem Rimskem gledališču maskrado. Prvo nagrado je ob frenetičnem odobravanju najodličnejše, tu zbrane Rimske družbe dobila maska, predstavljajoča Trident in druge še ne rešene, in pod avstrijsko vlado vzdihujoče provincije.

„Dante Alighieri“ je „Legi“ podobno društvo.

Dne 13. junija 1893. bil je v Rimu banket v proslavo Tržaških volitev, kakor je naznanila „Neue Freie Presse“ z dne 15. junija 1893; dne 19. novembra l. l. zopet banket, kateri je „fratellanza militare italiana“ v Rimu priredila; navzočni so bili neki minister, več generalov itd. in tudi Rimski župan, ki je v svoji napitnici pointiral tudi Trst.

Dne 10. marca 1893 so v Gorici pred očmi redarjev, pred poslopjem c. kr. okrajnega glavarstva, kjer uraduje c. kr. policijski komisar, nekateri novinci, došli na vojaški nabor, prepevali garibaldinsko pesem „Addio mia bella addio, l'armata, se ne va“, ne da bi jim to kdo branil; potem hujskajočo pesem proti Slovincem „Lascè pur che i canti e che i subì“, potem garibaldinsko, Svetega Očeta zasramujočo pesem „Se il Papa piange, soldati non ha più“ in ultra-iredentovsko pesem „Ai confini dell'alta Italia“.

Gospod grof Alfred Coronini je o tej dogodbi dne 15. marca 1893. interpeliral, pa ni dobil odgovora.

V družbah se prepevajo iredentovske pesmi, v katerih se naše dežele imenujejo del Italije in iz katerih je pregnati tujce, našega vladarja in zveste njegove podanike. Da je tudi neki politični, precej visoko stoječi uradnik to pesem v neki družbi pel, to lahko potrdira dva uradnika. To se je že povedalo v deželne zboru seji dne 12. marca 1892, ali dotični uradnik sedi še sedaj v svojem uradu. Uradnika nista bila vprašana, ali se je to res zgodilo

(Posl. dr. Laginja: On tudi ni ugovarjal.) in trditev ni bila ovržena.

Podobe Umberta, Margherite in raznih italijanskih oklopnih itd. v gostilnah so žalostna resnica. Značilna je tudi dogodbica, katero je doživel neki postiljon. Ker ni hotel v neki družbi italijanskih pesmij prepevati, ga je družba pretepla. Po preteku petih mesecev je umrl. V oporoki je določil, da je njegovo truplo uradoma preiskati.

O petardah vedo, kakor se mi zdi, tudi tisti gospodje, ki so bili o neki priliki v Trstu. Tako sta se našli dne 24. avgusta 1892 pri poslopju namestništva dve petardi, koncem septembra 1892 jedna pod trdnjavo. Pri štirih mladih možih našla je policija tvarine, potrebne za izdelovanje petard, pisma in tiskovine. Tudi imena teh mladih mož so prišla v javnost; bili so to: Amadeo Herlitzka da Trieste, studente di medicina all' università di Pisa, Romano Mauro da Trieste, studente di matematica all' università di Torino, Giuseppe Menesini da Trieste, studente di matematica all' università di Padova e Guido Wallop da Trieste.

Gospoda moja! Dasi je prav neprijetno, navajati take stvari, se to mora zgoditi. Nam se delajo glede obiskovanja Zagrebškega vseučilišča težkote. (Čujte! Čujte!) dočim smejo Italijani obiskovati imenovana italijanska vseučilišča in se potem pri nas nastavljajo.

Pred nekaj leti bilo je več drugih mladih mož iz odličnih Tržaških familij obsojenih, ker so v noči od l. 1891 do 1892 na Piazza grande, mej Lloydovo in namestniško palačo vrgli nekaj petard, najbrž kot novoletno voščilo vladu.

O teh in tudi o drugih iredentističnih izgredih govoril je že naš kolega gospod dr. Ferjančič v seji dne 22. aprila 1890.

Dne 1. junija 1892 vršila se je v Rovinju kaz. obravnava proti dvema možema iz dveh vasij, v katerih pred 20 in 30 leti o italijanstvu in o italijanskem jeziku ni bilo ni sledu, in kjer se je italijanstvo razširilo po nekaterih priseljencih in potem šole Zatoženca sta bila, kakor se mi je pripovedovalo, obsojena, ker sta o našem cesarju nedotajno govorila. Zanimivo je, da sta ta dva moža pri zadnji državnozborni volitvi v Porečki občini mnogo storila za italijansko stranko. Isti čas je bil obso-

jen neki zidar Tita, ki je tudi pri volitvah veliko deloval. O neki pravdi radi žaljenja Veličanstva, vršivši se 16. oktobra 1889 v Poreču in 31. januarja v Rovinju, kazalo bi pregledati dotične spise. Za naše razmere je karakteristično, da zatoženec k tej obravnavi ni prišel, pač pa je bil pri tisti priliki najvažnejši svedok zaradi nekega ustanka obsojen na tri mesece v ječo. (Smeh.)

Zatoženec je pri vseh volitvah v dotični občini prvi vodja italijanske stranke.

Leta 1893. se je vršila kaz. obravnava proti Gustavu Gatteju zaradi žaljenja Veličanstva. V nekem primorskem mestu se je srebrna poroka italijanske kraljevske dvojice meseca aprila 1893 s tem slavila, da so gospodje in dame prišli v gledališče v slavnostni obleki z marjeticami okičeni.

V nekem drugem primorskem mestu — ne imenujem mesta, če pa bo treba, storil bočem tudi to — so o priliki rečene srebrne poroke v okolici kresove užigali, svoje hiše in zlasti kavarne pa razsvetlili, ter prepevali pesem „Umberto Rè d'Italia“ ter klicali „Viva l'Italia“ in „Viva Umberto“.

Drugi dan prišel je vodja okr. glavarstva tja in nekatere glavne prireditelje obsodil na globo.

V nekem drugem primorskem mestu se je srebrna poroka italijanske kraljevske dvojice v gledališču tako-le slavila: Ko je bila končana predigra in po zboru v drugem dejanju je zbrano občinstvo viharo ploskalo, klicalo „Viva l'Italia“ in zahtevalo, naj se svira „Marcia Reale“, metalo marjetice in celo z listi demonstriralo. Kakor je bilo čitati, je policija še večji škandal preprečila s tem, da je prestavo zaustavila. Nekateri demonstrantje so se policijskim organom zoperstavljali in so bili zaprti.

(Dalje prih.)

Politiške vesti.

Neverjetno, a vendar mogoče. Čudno reči čujemo iz Ljubljane. V večerajšnjem „Slovenskem Narodu“ čitamo namreč, da namerjujejo tudi v deželne zboru Kranjskem skrbati nekako koalicio vseh „zmernih“ poslancev. Nam se ta vest zdi naravnost neverjetna,

namreč Majdak povsem nenadoma v družbo. V tistem trenutku nazdravljaj je Lapsanović spomenu Jelatič-bana, ter nadaljeval zdravico brez ozira na prisileca. Vseled tega je morala Lotika vprejeti Majdaka. Svoj nepričakovani pobud je opravičeval s tem, da ima nekaj važnega govoriti s Lapsanovićem. Poslednji se je delal kakor da ne razume Majdaka, kajti ni hotel zapustiti družbe. In Majdak je odšel zopet. Nato ni nikdo niti mislil več na Majdaka razun Jurice, kateri poslednji je bil prepričan, da je Majdak hotel govoriti Lapsanoviću o popoldnevem dogodku. Iz tega varoka so mu ni videlo umestno zavlačevati stvar; ampak jel je takoj ko so se gostje razšli, govoriti od daleč o svoji nameri gledé Lotike, a slednjič je kur naravnost in svedčano naprosil za Lotikino roko.

— Kaj? kaj? — zakričal je starček takó začudeno, da mu je smotka padla iz ust. Gotovo ni umel stvari. — Ali shišš, Lotika, kaj govori prijatelj Jurica, pogledj ga, kako se norčuje!

Lotika je trepetala — bila je vaa zmešana. No, ker je vedela, da jo oče zelo ljubi,

kajti ne moremo si misliti slovenskega zastopnika, kateremu bi se katera-koli slovenska zahteva videla „nemerna“. Po analogiji v državnem zboru bil bi koalicio na Kranjskem le ta namen, odbijati „neopravičene“ in „nezmerne“ zahteve slovenskih „radikalcev“. Ker pa se Slove. ci (tudi Kranjski) moramo boriti za najprimitivnejša svoja prava in ker pri naši golobji navedemo nezmerne niti ne poznamo, mogla bi imeti pri nas koalicio v resnici le ta jedini namen: metati polena pod noge naši narodni ideji. Po našem mnenju bila bi to neizbrisljiva sramota, ako bi se slovenski narodni poslanci vezali s tisto — ne stranko — ampak kliko, ki je že toliko raz vsekala Slovenstvu na Kranjskem in po takem vsemu narodu slovenskemu. Dá, koalicio naj bi se zanaovala v dež. zboru Kranjskem — trdna, nezrušljiva koalicio vseh narodnih poslancev v obrambo proti nemški pohlepnosti, katere pokorni podrepece so ravno kranjski nomškatariji! Kakor rečeno: nam se ta vest zdi naravnost neverjetna; a mogoče je pri nas vse v sedanjih dobi, ko smo valed samga diplomatisovanja jeli pozabljati — na svojo narodno čast in svojo dolžnost.

Deželni zbor istrski je v svoji večerajšnji seji (8.) volil tajnike in preglednike, člano šolskega in narodno-gospodarskega odseka, katerima so se izročili v preprosovanje tudi zakonski načrti, poročila in prošnje. Odobrena je izvolitev posl. Martinoliha za mesti Veliki in Mali Lošinj, ter posl. Bartolija za mesta Poreč, Navigrad in Umag. — Bartoli je takoj interpeloval vladu, zakaj je v Poreču nenavadno števil. orožnikov o zasedanju deželne zboru. (O saneta simplicitas! Zakaj neki?? Ur.) Poslanci hrv.-slov. manjšine niso prišli k tej seji.

V deželne zboru češkem predital se je v večerajšnji seji Váňatyjev ugovor proti izjavi višjega dež. maršala glasom katere ne bi se smeli obširneje utemeljevati pismeni predlogi. Posl. Palffy je prijavil proti-protest. Iz Češke. Mnogi uredniki in sodrujniki čeških listov so zahtevali vstopnice k obravnavam proti členom „Omladine“. Sodišče dovoli pristop bričkon le nekaterim. Vsi obtoženci so izjavili odločno, da ne sprejmejo nikakor in pod nobenim pogojem nemških časnikarjev svojimi „poverjeniki“. Nasprotno zahtevajo, da smejo prisostvovati tajni razpravi jedino le zastopniki čeških listov. Razprave bodo v dvorani za porotne razprave, toda vsi uhoji bodo pod strogim nadzorstvom.

Uravnanje valute. Iz Budimpešte poročajo „N. Fr. Presse“, da vplačati obe vladi

je kmalu zadobila zopet prejšnjo svojo ardnost. Dvignivši se raz sedež poltela je do očetavega stola, obosila se mu okolo vratu; poljubovaje ga na uho povedala mu je nekaj ter pobegnila vaa rudeča od sramežljivosti.

— Aha! sedaj razumem! — spregovoril začudeno oče, skoraj da mu se je zmršil obraz. A ozri se po dekletu postal mu je obraz zopet mehak in dober ter s solzami v očeh je pohitel do hudomušnega dekleta. Prijemši deklico za roko odvel jo je v bližnji dvored.

Tukaj sta se nekoliko časa sprehajala prav počasi. Jurica je opazoval, kako sta se sedaj zgubila v senco grmovja, potem pa so zopet prikazala v mesečini. Dordevalo se mu je malo čudno, da so Lapsanović popred pogovarja s hčerjo, nego li je odgovoril njemu, kavalirju.

Slednjič sta se vrnila oče in Lotika. No spregovorivši besedico sede Lapsanović zopet na prejšnje svoje mesto. Namignivši Jurici, naj sede poleg njega, mu reče, da ga odalej smatra svojim sinom.

(Dalje prih.)

PODLISTEK.

Tri povesti brez naslova.

Hrvatski apikal Kaavorij Šandor-Gjaleki. (8)

Tretja povest.

(1860—1870)

(Dalje.)

— Da je še živ brat Slavko, ah, da je tudi mati pri življenju, kako veselje bi to bilo sedaj! — mrmrala je po daljnem presledku sama seboj, privirši se bliže k Jurici. Nje oče je bil udovec že več let. Žena mu je bila umrla na srčni bolezni, katero je dobila valed žalovanja za sinkom Slavkom. Slavko je bil namreč krasen in izvrsten mladenc. Svoje pravoslavne nauke je končal z izvrstnim vaspelom v Pragi in v Krakovem. Želja ga je vlekla v vojaško službo in uprav v onej dobi, ko je monarhija poslala svoje čete v Holštajn. Pristopil je k posebnemu oddelku, kateri je odhajal v boj. Lapsanović ga je pustil drage volje. Dva meseca pozneje — jokal je kakor besen: Slavko je padel. Njega mati pa ni mogla prenašati stranske nesreče. Valed organiške srčne bo-

lezni zapadla je težki bolezni, kateri je tudi podlegla. Lotika je bila tedaj še otrok. In uprav valed tega se je spominjala natančno vseh onih grenkih časov.

Sedaj se jej je vse to vrstilo pred očmi; malo časa poprej še tako veselo in srečno posilil jo je sedaj jok. Jurica ni opazil vsega tega. Doma sta našla očeta v družbi nekaterih gospodov, sedežih na vrtu v hladu velike platane. Kadili so in pili vino razgovarjajoč se živahno in veselo. Največ je govoril Lapsanović hudo se jezeč uprav v hipu, ko sta dospela Lotika in Jurica. Lapsanović je bil prileten in debel mož, oblečen priprosto in ves razgaljen. Široki obraz mu je imel pravilne dobrohotne črte, očesi pa ste si odlikovali po blagem pogledu.

Jesil se je na javni politični položaj, župnik pa, sedež poleg njega, pritrjeval je njegovim besedam, češ, da streha njegovega stanovanja že dve leti pričakuje popravljanja.

Jurica in Lotika sta se ustavila bolj na strani. On jej je že rekel, da se danes ne bode mogel izjaviti zaradi gostov. In Bog si ga vedi, ali bi bil storil to, da se ni dogodilo nekaj posebnega. Na večer prilomastil je

